

**پژوهشی بر ادبیات منظوم و محلی
استان کهگیلویه و بویر احمد
(از صفویه تا حال)**

جلد دوم

تحلیل و پژوهش:

دکتر سید قادر لاهوتی

(استادیار و عضو هیأت علمی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد گچساران)

چاپ اول - تابستان ۱۳۹۵

انتشارات علمی فرهنگی معصومی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه	: لاهوتی، سیدقادر، ۱۳۳۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: پژوهشی بر ادبیات منظوم و محلی استان کهگیلویه و بویر احمد (از صفویه تا حال) / سیدقادر لاهوتی
مشخصات نشر	: تهران : علمی فرهنگی معمولی ، ۱۳۹۵ -
مشخصات ظاهری	: ۲ ج.
شابک	: ۲۵۰۰۰۰ ر.ال 3-0-96558-600-978
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: شعر فارسی -- ایران -- کهگیلویه و بویراحمد -- تاریخ و نقد
موضوع	: Persian poetry -- Iran -- Kohgiluyeh va Boyr Ahmad -- History and criticism
موضوع	: شعر فارسی -- ایران -- کهگیلویه و بویراحمد -- مجموعه‌ها
موضوع	: Persian poetry -- Iran -- Kohgiluyeh va Boyr Ahmad -- Collections
موضوع	: شاعران ایرانی -- کهگیلویه و بویراحمد -- سرگذشتنامه
موضوع	: Poets, Iranian -- Kohgiluyeh va Boyr Ahmad -- Biography
رده بندی کنگره	: PIRA/۷۰/۲۲۴ ۱۳۹۵
رده بندی دیویی	: A۱۵۱ .۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۳۱۹۵۷۸

عنوان کتاب	: دفتر بر ادبیات منظوم و محلی استان کهگیلویه و بویر احمد (از صفویه تا حال) جلد اول
مؤلف	: سند ادهوتی
ناشر	: علمی فرهنگی مصومی
آدرس ناشر	: میدان انقلاب، انتهای خیابان آزادی، کوچه جنتی، بن‌بست فرسار، پلاک ۱، طبقه ۳، واحد ۲
آدرس اینترنتی ناشر	: www.m.soumipub.com
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۵۵۸-۴-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
چاپخانه و صحافی	: ناشر

نوبت چاپ:	اول
سال چاپ:	زمستان ۱۳۹۵
قیمت:	۲۵۰۰۰ تومان
شمارگان:	۵۰۰

فهرست مطالب

- ۱.....مقدمه:
- ۷.....بخش اول : ادبیات فولکلوریک و مذهبی
- ۸.....شعر فولکلوریک سوگواری در کهگیلویه و بویراحمد
- ۱۰.....نوحه‌های محلی و قدیمی (لهجه‌ی لری)
- ۱۱.....نوحه‌ی زبان فارسی
- ۱۲.....سوگواری‌های قبیله‌ای به لهجه‌ی لری
- ۱۹.....غم‌نامه
- ۱۹.....شعر فولکلوریک در استان کهگیلویه و بویراحمد
- ۲۳.....۱- کا محمد علی‌زاده:
- ۲۴.....۲- خداکرم خان بویراحمدی:
- ۲۵.....۳- احمد احمدی:

۲۶	۴- شیخ علی مراد تنهایی.....
۲۸	شاعران جوان یاریار سرا.....
۲۸	۱- سهراب علی زاده.....
۲۹	۲- حسن بهرامی.....
۳۱	مضامین یاریارها.....
۳۶	۳) کوچ.....
۳۹	۵) مرثیه.....
۴۳	۷) دین باوری.....
۴۵	ادبیات عشایر.....
۴۵	مفاهیم دینی و مذهبی.....
۴۶	مفاهیم ملی و اسطوره‌ای.....
۴۷	مفاهیم شعر عشایری.....
	جایگاه امثال و حکم در فرهنگ‌ها و جوامع انسانی و به تبع استان کهگیلویه و
۴۸	بویراحمد.....
۵۰	کاربرد ضرب المثل در استان کهگیلویه و بویراحمد.....

۵۹.....	موسیقی در بویراحمد.....
۶۰.....	نی.....
۶۲.....	بخش دوم : شاعران معاصر.....
۶۳.....	شاعران معاصر.....
۶۷.....	۱ - فنس الله افرازی زاده.....
۷۰.....	۲ - یوسف افشین.....
۷۵.....	۳ - احسان اکابری.....
۸۰.....	۴ - احمد انصاری فهلیانی.....
....._Toc45811097491	۵ - حسن بهرامی.....
۹۷.....	۶ - حسین پناهی.....
۱۰۰.....	حسین پناهی از زبان خودش:.....
۱۰۲.....	دوران حرفه‌ای بازیگری.....
۱۰۸.....	۷ - محمدصادق پوردیان.....
۱۱۰.....	۸ - مجید تقی زاده.....
۱۱۵.....	۹ - یعقوب جلیل.....

- ۱۰۔ عبدالنبی جنتی نژاد..... ۱۲۰
- ۱۱۔ محسن حضرتی نژاد..... ۱۲۳
- ۱۲۔ حسین سعید نژاد..... ۱۲۷
- ۱۳۔ رسول سنایی..... ۱۳۲
- ۱۴۔ فاطمہ صداقتی نیا..... ۱۳۶
- ۱۵۔ موسیٰ عباسی..... ۱۳۹
- ۱۶۔ ایوب علیزادہ..... ۱۴۴
- ۱۷۔ سہراب علیزادہ..... ۱۴۸
- ۱۸۔ عزیز فریدونی..... ۱۵۴
- ۱۹۔ سید نعمت قادری..... ۱۵۹
- ۲۰۔ جبار گنجی..... ۱۶۴
- ۲۱۔ مصطفیٰ مبارکی..... ۱۶۶
- ۲۲۔ صابر محمدی..... ۱۷۴
- ۲۳۔ علی مرادی..... ۱۷۷
- ۲۴۔ امید معتمدی..... ۱۸۲

۲۵- غلام محمد ملکزاده..... ۱۸۵

۲۶- سید خلیفه موسوی..... ۱۹۳

۲۷- سید غفار موسوی..... ۱۹۴

۲۸- عوض ولوی..... ۲۰۰

۲۹- غمناک ولوی..... ۲۰۵

مآخذ:..... ۲۱۶

مقالات و مجلات..... ۲۱۹

وب سایت های اینترنتی..... ۲۲۰

روابط عمومی ادارات فرهنگ و ارشاد اسلامی استان کهگیلویه و بویراحمد..... ۲۲۰

مقدمه:

کشور پهناور و مام عزيز ايران به لحاظ جمعيت، خاک و نژاد چند گانه و گونه است. اقوام گوناگون با ويژگي هاي فرهنگي، مذهبي و آييني مختلف در مناطق گسترده، در مجموع واحد سياسي - فرهنگي پر شاخ و برگي را به نام ايران تشكيل داده اند. طبيعي است براي شناخت چنين سرزميني بدون بررسي فرهنگ و ادبيات مناطق تشکيل دهنده، اي آن کامل نخواهد بود. چون هر منطقه اي اگر چه در روند کلي از نظر زبان و ادبيات و بقيه ي مظاهر فرهنگي با فرهنگ عمومي و ادبيات وطني مشترک است، اما هر منطقه و محدوده ي جغرافيايي ويژگي خود را دارد، که گاه بر فرهنگ عمومي کشور تاثير مي گذارد و گاه از آن متاثر است. بنا بر اين رابطه ي تعاملی میان ادبيات ملی و ادبيات محلي و مناطق متشکله ي آن وجود دارد و درک درست هر کدام بدون ديگري امکان پذير نيست. از اين رو براي تکميل فرهنگ و ادبيات ايراني توجه به ادبيات و فرهنگ مناطق مختلف کشور ضرورتي اجتناب ناپذير است. به همين جهت بررسي و تحقيق نگراني هاي محلي در همه ابعاد از سياست گرفته تا جامعه شناسي، تاريخ، آداب، آئين، زبان، ادبيات و غيره حائز اهميت است.

سرزمين کهگيلويه و بويراحمد هر چند عضو کوچکی از پيکره ي مام ديرينه سال سرزمين پهناور ماست اما گذشته اي پر ماجرا، تاريخي و پر حادثه دارد و مردمی رنج ديده و محنت کشيده و آرزوهائي برآورده نشده و استعدادهاي ناشکفته و مرداني به خون خفته دارد.

بررسی وضعیت ادبیات استان علاوه بر این که کوششی است برای شناساندن ادبیات یک منطقه گامی است در جهت تکمیل تاریخ اجتماعی و تحولات سیاسی و ادبیات فولکلوریک و مبارزات و مقاومت ها و به تبع جلوه هایی از پسند ها و ناپسند ها و خواسته ها و اعتقادات مردم این خطه از کشور است. اما ناحیه‌ی مورد بحث و ایلات و طوایف آن بر خلاف پیشینه‌ی درخشان در ابعاد گوناگون از جمله تاریخ نگاری و ادبیات مظلوم واقع شده است. چرا که بیشتر حوادث آن و دل برآمده ها، سرودها، احساسات و هنرهای آن در جلوه های مختلف در تاریخ و در تذکره و منابع وجود ثبت نشده است.

این مظلومیت مردم کهگیلویه و بویر احمد در تاریخ نویسی به ویژه در تاریخ دوره‌ی پهلوی نیز به چشم می‌خورد. در چند دهه‌ی اخیر تعدادی از پژوهشگران از منظر باستان شناسی، جمعیت شناسی، مردم شناسی، مطالعاتی به نسبت خوب در مورد استان و ایلات آن انجام داده اند.

پژوهشی که هم اکنون در دست است بررسی جمعیت شعر و شاعری و جایگاه ادبیات منظوم و محلی در استان کهگیلویه و بویر احمد. (از عصر صفوی تا کنون) که در نوع خود کاری نو و مسبوق به سابقه نیست تحت راهنمایی استاد گرانقدر دکتر سید جعفر حمیدی و مشاوره‌ی استاد ارجمند و گرامی، دکتر سید احمد کازرونی مدت دو سال است که با استعانت از خدا و ارشادات این بزرگواران به مطالعه و گردآوری اطلاعات لازم مشغولم. در این وجیزه سعی شد تا آن جا که مقدور است کاستی های دیگر نوشته های مشابه را نداشته باشد و مزایا و ویژگی های زیر در آن لحاظ شود:

- ۱- کوشش شد که متد روش تحقیق علمی مورد توجه قرار گیرد و از بیان مطالب حاشیه‌ای و خارج از موضوع خودداری شود.

۲- تلاش گردید مطالب کتاب، ضمن قرار گرفتن در چهارچوبه‌ی مورد نظر، در محدوده‌ی موضوع خود از پیوستگی برخوردار باشند.

۳- در این پژوهش ادبیات منطقه با تکیه بر ادبیات ملی و محلی نوشته شده و از این زاویه رابطه علت و معلولی میان تحولات سبکی منطقه و تحولات سبکی کشور نشان داده می‌شود و در بسیاری از موارد روشن می‌شود که بسیاری از نوشته‌های ادبی منطقه متأثر از ادبیات ملی است. بنابراین فهم درست بسیاری از مسائل ادبی منطقه بدون آگاهی از ادبیات کشور میسر نمی‌شود.

۴- علاوه بر کتاب مورد در زمینه‌ی تاریخ و ادبیات منطقه از ادارات ارشاد شهرستان‌های استار مدجسته و اشعار برخی نوپردازان و شاعران جوان را از این طریق بدست آورده و بعد از غنای و سمین آن‌هایی که برای کار لازم داشته، گزینہ شده است.

۵- تلاش گردید به کارگیری و ضبط اشعار بدست آمده و حصول از چند منبع، درست‌ترین صورت مکتوب انتخاب و در ثبت اشعار سینه به سینه ناهمواری‌ها هموار و تلفظ درست یادداشت گردد و رعایت آهنگ سرود و از هر جا و هر کس مطلبی شنیده و خوانده شده دقیق و به نام ارجاع و آدرس داده شده است.

بعد از بحث و بررسی های فراوان در حوزه‌ی مورد نظر این نتیجه به دست آمد . استان از وجود ظریف طبعان سرشاری برخوردار بوده و هست . بسیاری از شاعران و موزون نگاران آن در گذشته به علل گوناگون که تحلیل آن به مثنوی ها می‌انجامد ، نامشان ثبت نشده و برخی از شاعران و هنرمندان به جهت این که استان در طول تاریخ بین استان های فارس و خوزستان از نظر تقسیمات کشوری مثل کشمیر بین هند و پاکستان در نوسان بوده به نام جاهای دیگر رقم خورده است . و عده‌ای هم از شاعران ترانا با عنایت به بد مهری هایی که با ایشان شده و به عنوان اعتراض و قهر حاضر نیستند اشعارشان در جایی به چاپ برسد و یا در اختیار کسی قرار بگیرد، لذا خود در کنج انزوا و آوارسان در پس تو و در سینه های خودشان یا دوستانشان محفوظ است . اولین اثری که از شاعران کهگیلویه به صورت رسمی نامی برده تذکره‌ی نصر آبادی است که سال از سال به تن از موزونان کهگیلویه نام برده است . نکته‌ی قابل توجه هم چنان که در بند سه صفحه قبل ذکر شد تکیه ادبیات منطقه‌ای بر ادبیات ملی است و بین این دو رابطه‌ی علت و معلولی برقرار است یعنی شاعران محلی وقتی به زبان فارسی شعر می‌نفتند تابع سبک حاکم بر جامعه پیش می‌رفتند مثلاً اگر در سطح ملی سبک دوره‌ی بازگشت یا هندی حاکم بود شاعران منطقه‌ای هم همان شیوه را به کار می‌بردند . از دیگر موارد قابل ذکر این است که اغلب شاعران استان از قدیم تا حال به استثنای شانزده شاعر بازمانده از دوره‌ی صفویه هم به زبان معیار شعر سروده اند و هم به گویش لری . جالب توجه است که موزون طبعان و شاعران چه در گذشته و حال ، معمولاً اشعار انتقادی و طنز و هجویه های خود را تنها به گویش محلی سروده اند . در بخش ادبیات شفاهی هم این نکته را نباید فراموش کرد که بعضی موتیف مثل (یاریار ، دی بلال ، شروه و ...) که زیر مجموعه‌ی ادبیات غنایی هست منحصر به استان است و در

هیچ جای دیگر با این محتوا و قالب یافت نشد، حماسه در استان جایگاه ویژه‌ای دارد و شاهنامه مأمنی برای عشایر و هر عشایری هر وقت انرژی کم می‌آورد با خواندن بندهایی از آن جان می‌گرفت و هم از آن درس غیرت می‌آموخت و هم شرف و عزت به دست می‌آورد. کتاب با یک مقدمه و نه بخش تنظیم شده است، جهت تسهیل در خواندن و تفهیم محتوا اشعار محلی به املائی لاتین و برگردان فارسی آورده شد و در پایان همه‌ی مآخذ مورد استفاده را بر اساس حروف الفبا ذکر گردیده و لغات مشکل فارسی و گویش لری و لهجه‌ی بهبهانی معنی شده است. با وجود این که هر یک از این خود را به کار بردم و جیزه‌ی خود را خالی از خلل نمی‌دانم و چشم امید و رجحان از خوانندگان ارجمند انتظار دارم و امید می‌رود که در اصلاح و ارشاد دانشان را از بنده مضایقه نفرمایند.

این همه گفتیم لیک اندر بسیج بی عنایات خدا هیچیم هیچ
در پایان از عزیزان و نورچشمان استاد آقای هدایت الله تقوی نژاد همکار و دانشجوی دوره‌ی دکتری ادبیات فارسی و مهندس احسان لاهوتی که مشفقانه همکاری و همراهی کردند سپاسگزارم. از زحمات خانوا و تحمل ناملایمات بنده صمیمانه تشکر می‌نمایم.

دکتر سید قادر لاهوتی